

**Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення, Кримінального кодексу України та Повітряного кодексу
України щодо посилення відповідальності за правопорушення в галузі
цивільної авіації після припинення або скасування
воєнного стану в Україні»
(реєстр. № 13600 від 05.08.2025)***

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто підстави запровадження адміністративної, кримінальної відповідальності за порушення правил експлуатації безпілотних повітряних суден у контексті законопроекту (реєстр. № 13600 від 05.08.2025) (далі – законопроект).*

Проаналізовано відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, положенням чинного законодавства про адміністративну і кримінальну відповідальність, законодавства в галузі авіації та використання повітряного простору України.

***Ключові слова:** адміністративні правопорушення, кримінальна відповідальність, безпілотне повітряне судно, повітряний простір, тілесні ушкодження, матеріальна шкода.*

Вступна частина.

Проведення діяльності, пов'язаної з використанням повітряного простору, а саме з переміщенням (перебуванням) матеріальних об'єктів у повітряному просторі України, зокрема безпілотних повітряних суден, є предметом державного регулювання, спрямованого на забезпечення безпеки авіації. Відповідно до частини другої статті 10 Повітряного кодексу України (далі – ПКУ) з метою забезпечення безпеки цивільної авіації уповноважений орган з питань цивільної авіації здійснює комплекс заходів, спрямованих на запобігання виникненню авіаційних подій, зокрема шляхом: встановлення критеріїв безпеки авіації; заборони, скасування, тимчасового припинення або зміни виконання будь-яких видів польотів і авіаційної діяльності у разі виявлення загрози безпеці авіації або їх невідповідності встановленим стандартам і авіаційним правилам України; припинення, зупинення дії сертифікатів, свідоцтв, ліцензій, дозволів тощо, накладення штрафів та вжиття інших заходів щодо забезпечення безпеки авіації.

Законопроект спрямовано на «унормування правил польотів безпілотних повітряних суден, здійснення їх реєстрації та обліку, унормування функціонування безпіотної авіаційної системи, а також визначення відповідальності за правопорушення в галузі цивільної авіації».

Законопроектом пропонується запровадити адміністративну відповідальність за: експлуатацію безпілотного повітряного судна без реєстрації в Державному реєстрі цивільних повітряних суден України або без проведення державного обліку в органах Національної поліції, або без документів (стаття 113-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення – далі КУпАП), та

за керування безпілотними повітряними суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (стаття 130-1 КУпАП); а у випадку настання наслідків від таких дій у виді заподіяння потерпілому середньої тяжкості, тяжких тілесних ушкоджень, смерті чи майнової шкоди у великих розмірах – кримінальну відповідальність (статті 276-2, 276-3 Кримінального кодексу України – далі КК України).

Основна частина. Визнаючи необхідність удосконалення підстав відповідальності за правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Мета законопроекту потребує узгодження із його змістом, оскільки «унормування правил польотів безпілотних повітряних суден, здійснення їх реєстрації та обліку, унормування функціонування безпілотної авіаційної системи» не є предметом правового регулювання закону про адміністративну відповідальність та кримінального закону.

Особливе місце в механізмі законотворчості належить підставам запровадження нових норм, відповідно до яких зміна закону в бік розширення сфери його дії чи посилення відповідальності має здійснюватися за принципом крайньої необхідності й обґрунтованості, адже КУпАП та КК України – це комплексні нормативно-правові акти, основним завданням яких є правове забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України тощо від протиправних посягань, а також запобігання правопорушенням.

Пропоновані зміни до КК України й КУпАП щодо критеріїв розмежування підстав адміністративної та кримінальної відповідальності за експлуатацію безпілотного повітряного судна та за керування безпілотними повітряними суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, потребують належного обґрунтування. Так, зміна норм закону про кримінальну, адміністративну відповідальність потребує ґрунтовного аналізу статистичних даних поширення відповідних випадків, а прогноз соціально-економічних та інших наслідків законодавчих змін має бути науково обґрунтованим. Без дотримання названих вимог некоректно стверджувати про неефективність чинних норм і наполягати на внесенні до них змін.

Наведена в пояснювальній записці мотивація на кшталт: «після завершення військового стану в Україні така сфера стрімко розвиватиметься, тому необхідно внести зміни до законодавства України з метою забезпечення безпеки використання повітряного транспорту та цивільної авіації» – є непереконливою та не може вважатися достатнім обґрунтуванням доцільності пропонованих законодавчих новел.

З огляду на бланкетність пропонованих норм, їх зміст потребує узгодження із приписами галузевого законодавства щодо опису діянь, які свідчать про порушення порядку використання повітряного простору.

Відповідно до частин третьої, четвертої статті 23 ПКУ порушенням порядку використання повітряного простору України вважаються дії або бездіяльність юридичних чи фізичних осіб, що призвели до порушення вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регулюють порядок використання повітряного простору України. Перелік порушень порядку використання повітряного простору України, визначено пунктом 46 Положення про використання повітряного простору України затверджено Постановою КМУ від 6 грудня 2017 р. № 954.

Зокрема, до порушень порядку використання повітряного простору України належать: використання повітряного простору без подання заявок, отримання дозволу та/або умов його використання; недотримання умов використання повітряного простору України; порушення вимог щодо порядку перетинання державного кордону та виконання польоту в зоні з особливим режимом використання повітряного простору України; виконання без дозволу повітряного судна польоту в забороненій зоні або в зонах обмеження польотів та тимчасово зарезервованого повітряного простору України під час їх використання; невиконання вимог до інформування органів контролю за дотриманням порядку використання повітряного простору України про виконання польотів та провадження іншої діяльності з використання повітряного простору України.

Потребує уточнення предмет пропонованих правопорушень, оскільки, окрім поняття «безпілотне повітряне судно» у пункті 23¹ частини першої статті 1 ПКУ визначено поняття «безпілотна авіаційна система – безпілотне повітряне судно та обладнання для дистанційного керування ним».

Пропозиція запровадити підстави кримінальної відповідальності за порушення правил експлуатації безпілотних повітряних суден (стаття 276-2 КК України) потребує розмежування ознак об'єктивної сторони складу правопорушення, передбаченого статтею 282 КК України «Порушення правил використання повітряного простору», відповідно до якої кримінально-караним є порушення правил пуску ракет, проведення всіх видів стрільби, вибухових робіт **або вчинення інших дій у повітряному просторі**, якщо це створило загрозу безпеці повітряних польотів.

Законопроект потребує узгодження із вимогами частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України та частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України щодо фінансово-економічного обґрунтування законопроекту, положення якого призведуть до збільшення доходів бюджету за рахунок пропонованих адміністративних стягнень та покарань у виді штрафу, а також до

збільшення бюджетних видатків у зв'язку із запровадженням покарання у виді позбавлення волі.

Звертаємо увагу, що на розгляді Верховної Ради України перебуває проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення режиму та правил використання повітряного простору України експлуатантами безпілотних повітряних суден» (реєстр. № 8186 від 07.11.20224), який задля забезпечення системності законодавства, запобігання утворенню колізій правових норм, доцільно розглядати одночасно з поданим законопроектом.

Висновок.

Удосконалення основних засад державної політики у сфері забезпечення авіаційної безпеки потребує комплексного узгодження змісту пропонованих суспільно небезпечних діянь та унормування правил використання безпілотних повітряних суден та систем.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*